

УДК 378.017:004:[37.091.12.011.3-051:62/64

Вдовенко Ігор

ORCID 0000-0001-9047-7213

Доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки,
початкової освіти, психології та менеджменту,
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
(м. Ніжин, Україна) E-mail: vis1968@ukr.net.

Вдовенко Олена

ORCID 0000-0001-7183-2072

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри професійної освіти та безпеки життєдіяльності,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: vl1941@ukr.net.

Вдовенко Станіслав

ORCID 0000-0001-5222-5103

Студент ННІ професійної освіти та технологій,
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(м. Чернігів, Україна) E-mail: vl1941@ukr.net.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

Метою роботи є визначення та теоретичне обґрунтування інформаційно-цифрової компетентності педагога професійного навчання в процесі фахової підготовки.

Методологія. Для вирішення поставленої мети були використані такі методи дослідження: теоретичні (вивчення й аналіз психолого-педагогічних, офіційних і нормативних документів; порівняння й узагальнення поглядів учених на проблему) й емпіричні (спостереження за освітнім процесом студентів).

Наукова новизна. У статті уточнено суть поняття «інформаційно-цифрова компетентність». Наголошено на тому, що формування інформаційно-цифрової компетентності педагогів професійного навчання забезпечує необхідними вміннями і навичками професійної діяльності в цифровому освітньому середовищі. Також зазначено, що інформаційно-цифрова компетентність – це вміння педагогом професійного навчання впевнено, ефективно, безпечно вибирати і застосовувати інформаційно-цифрові технології при вирішенні дидактичних завдань. Наголошено, що рівень сформованості цифрових компетентностей педагога професійного навчання – це показник, що описує готовність педагога до активного застосування цифрових технологій в освітньому процесі.

Висновки. Інформаційно-цифрова компетентність займає ключове місце в системі загальних компетентностей педагога професійного навчання. Цифровізація освіти і впровадження інформаційних технологій в освітній процес передбачає вдосконалення підготовки фахівця професійного навчання. Інформаційно-цифрову компетентність педагога професійного навчання слід розуміти як систему знань, умінь і навичок щодо використання інформаційно-цифрових технологій для спілкування з учнями, в педагогічній діяльності, власного професійного розвитку. Тому інформаційно-цифрову компетентність необхідно формувати в процесі навчання завдяки впровадженню цифрових технологій, зокрема онлайн технологій, освітніх платформ, комунікаційних технологій тощо.

Ключові слова: педагог професійного навчання, інформаційно-цифрова компетентність, цифровізація.

Широкі впровадження інформаційно-цифрових технологій в усі сфери людської діяльності, діджиталізація освіти висувають нові вимоги до підготовки майбутніх фахівців. Професійна освіта, яка є важливою складовою суспільства і залежить від процесів, які відбуваються в ньому, повинна швидко реагувати на ці зміни. Сучасний стан розвитку професійної освіти визначає цифрові освітні технології як інструмент, який сприяє якості підготовки майбутніх фахівців для забезпечення ефективного розвитку економіки на рівні, наближеному до європейських стандартів.

В професійному стандарті «Педагог професійного навчання» визначено загальні компетентності, серед яких ключовою є здатність застосовувати цифрові технології. Цифрові технології надають педагогу професійного навчання можливості проводити уроки, яким властиві інтерактивність, інтегрованість, часова необмеженість навчання, індивідуальна і групова робота.

Застосування «цифрових» технологій в освіті – наразі одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Вони дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. За допомогою медіа- та інтерактивних засобів викладачам легше використовувати підхід до викладання на основі впровадження інноваційних підходів, включаючи використання «кейсів» (від англ. case), дослідницько-пошукової роботи, методу проєктів, розвивальних навчальних ігор тощо [15].

Педагогу професійного навчання необхідно мати навички використання та управління цифровим контентом. Використання інформаційно-цифрових технологій в закладах професійно-технічної освіти є дієвим засобом комунікативної форми спілкування з учнями. Завдяки використанню цифрових технологій педагог професійного навчання взаємодіє з учасниками освітнього процесу.

Сучасний педагог професійного навчання при здійсненні освітньої діяльності використовує інформаційно-цифрові технології, а саме: електронну пошту, інтернет-ресурси, мобільні телефони, відеоконференції, електронні підручники та посібники, мультимедійні дошки, інтерактивні комплекси. Зрозуміло, що в умовах інформаційного освітнього середовища педагог повинен вміти користуватися цифровими технологіями, завдяки впровадженню яких в освітній процес, зможе розв'язувати багато дидактичних завдань: підготовка текстових документів, презентацій, тестів, впровадження адаптивного, змішаного, дистанційного, хмарного й мобільного навчання тощо.

Цифрові технології дозволяють впроваджувати інноваційні методи навчання в освітній процес з метою підвищення ефективності формування знань, умінь і навичок учнів, отримувати моментальний зворотній зв'язок, покращувати ефективність управління навчальним процесом та освітою в цілому, уміня знаходити й аналізувати освітні онлайн-сервіси, створювати візуально цікавий контент, віртуальні майданчики для викладання дисципліни, модулі Moodle, конференції Zoom та Google Meet, володіти навичками ефективного пошуку інформації в мережі, використовувати можливості освітніх ресурсів. В результаті учасники освітнього процесу краще засвоюють інформацію, а процес навчання стає мобільним, диференційованим, індивідуальним та керованим.

Тому формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх педагогів професійної освіти є актуальною проблемою теорії і методики професійної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методичні основи професійної підготовки викладачів досліджували: С. Артюх, С. Вітвицька, Р. Гуревич, Л. Гриценко, В. Красівський, Н. Литвинова, О. Петрикей, І. Смолюк, Г. Тарасенко, В. Чайка. Проблеми формування та розвитку інформаційно-цифрової компетентності педагогів присвятили свої дослідження Л. Гаврілова, О. Гриценчук, Р. Гуревич, М. Кадемія, А. Клеба, О. Мирошніченко, О. Наливайко, О. Овчарук, Н. Опушко, О. Романовський, Н. Сороко, О. Спірін, Я. Топольник.

Метою статті є визначення та теоретичне обґрунтування інформаційно-цифрової компетентності педагога професійного навчання в процесі фахової підготовки.

Виклад основного матеріалу. Функція викладача у майбутньому – здебільшого у створенні середовища для навчання та керування. Водночас викладач має і сам постійно підтримувати свої знання та навички в актуальному стані. У формах навчання переважатимуть змішані, з широким застосуванням цифрових технологій [14, 31].

Євроінтеграційні процеси, інформатизація та цифровізація суспільства висувають вимоги до підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. У проєкті «Цифровий порядок денний України 2020» («Digital Agenda for Ukraine 2020») зазначено, що сфера «цифрових» навичок та компетенцій в Україні розвивається клаптиково, хаотично та окремо від академічної (так званої формальної) освіти. Застарілі методики викладання, відсутність навчальних стандартів, підготовлених викладачів, а також недоступність цифрових технологій для навчального процесу призвели до надзвичайно низького рівня цифрової грамотності в усіх існуючих сегментах державної системи освіти (дошкільної, початкової, середньої, вищої) [15].

На думку Р. Гуревича «цифровізація освіти є потужною тенденцією в плані реформування і модернізації глобального освітнього середовища» [2, 29].

В умовах цифровізації освіти інноваційне навчання з цифровими технологіями стає вимогою сьогодення. Актуальним питанням у світлі сучасного реформування професійної освіти в Україні є формування інформаційно-цифрової компетентності педагога професійного навчання. Саме педагог є одним з тих, хто впливає на підготовку та професійне становлення сучасних конкурентоспроможних, мобільних, висококваліфікованих фахівців.

Цифрова компетентність передбачає впевнене, безпечне та критичне використання технологій інформаційного суспільства (англ. IST) для роботи, навчання, дозвілля та спілкування. Вона включає основні навички використання IST, а саме: використання цифрових пристроїв для отримання, оцінки, зберігання, виготовлення, представлення, спілкування та обміну інформацією, а також для участі у соціальних мережах в мережі Інтернет [16].

Інформаційно-цифрова компетентність, як і інші ключові компетентності педагога професійного навчання, не має єдиного визначення, оскільки потребує постійного оновлення і дослідження.

Концепція розвитку цифрових компетентностей визначає інформаційно-цифрову компетентність як динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, інших особистих якостей у сфері інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність із використанням таких технологій [5].

Науковці в своїх роботах досліджували дану проблематику.

Так, О. Романовський під «цифровою компетентністю» розуміє комплекс знань, умінь, навичок і рефлексивних установок майбутніх учителів у взаємодії з інформаційним освітнім середовищем [13, 186].

Як зазначають М. Кадемія та М. Косянчук, «цифрова компетентність є однією з основних компетентностей учителя» і відносять до неї «такі аспекти, як організація комунікації, професійна співпраця, розвиток цифрових навичок і рефлексивні практики» [3, 14].

О. Мирошніченко під цифровою компетентністю викладача визначає його здатність доцільно, критично і безпечно у процесі професійної діяльності обирати, створювати та змінювати цифрові ресурси, керувати ними, захищати та поширювати їх, застосовувати у процесі навчання студентів, розширюючи можливості студентів та сприяючи формуванню їхньої цифрової компетентності [8, 120].

У зарубіжних системах освіти в межах визначення «цифрова компетентність» визначають низку понять, зміст яких у багатьох випадках ототожнюється: digital literacy (англ.) – цифрова грамотність; technology literacy (англ.) – технологічна грамотність; information literacy (англ.) – інформаційна грамотність; information and technology literacy (англ.) – інформаційна і технологічна грамотність (ІТ-грамотність); ICT skills (англ.) – інформаційно-комунікаційно-технологічні навички (ІКТ-навички); information competence (англ.) – інформаційна компетентність; IT competence (англ.) – інформаційно-технологічна компетентність (ІТ-компетентність); IC competence (англ.) – інформаційно-комунікаційна компетентність (ІК-компетентність); ICT competence (англ.) – інформаційно-комунікаційно-технологічна компетентність (ІКТ-компетентність); e-competence (англ.) – електронна компетентність (е-компетентність); medienkompetenz (нім.) – медіакомпетентність та інші [10, 9].

Поняття «цифрова компетентність» є значно ширшим і більш загальним порівняно з поняттями «цифрова культура» та «цифрова грамотність», «оскільки його смисловий контент уміщує і навички роботи в інформаційно-комунікаційному (цифровому) середовищі як провідну ознаку цифрової грамотності, і соціокультурний складник (нові артефакти, нові практики цифрової культури з відповідними ціннісними орієнтирами та особистісним досвідом) [1, 8].

Зважаючи на всі наведені вище міркування щодо поняття «цифрова компетентність» та його трактування ми вважаємо, що інформаційно-цифрову компетентність педагога професійного навчання слід розуміти як систему знань, умінь і навичок щодо використання інформаційно-цифрових технологій для спілкування з учнями, в педагогічній діяльності, власного професійного розвитку.

На думку А. Клеба для набуття інформаційно-цифрової компетентності майбутнім педагогам потрібно мати знання, вміння й отримувати досвід пізнавальної діяльності із використанням цифрових технологій. Дослідник виокремлює наступні види інформаційно-цифрової компетентності:

1. Інформаційна та медіакомпетентність: знання, вміння, мотивація та відповідальність, які пов'язані з пошуком, організацією, архівацією цифрової інформації та створенням документів за допомогою цифрових ресурсів (аудіо, відео, текстових, графічних тощо).

2. Комунікативна компетентність: знання, вміння, мотивація та відповідальність, які необхідні для онлайн-спілкування (блог, форум, чат, електронна пошта, соціальні мережі тощо).

3. Технічна компетентність: знання, вміння, мотивація та відповідальність, які дають змогу ефективно використовувати комп'ютер та відповідне програмне забезпечення для вирішення різноманітних завдань [4, 25].

Інформаційно-цифрова компетентність – це вміння педагогом професійного навчання впевнено, ефективно, безпечно вибирати і застосовувати інформаційно-цифрові технології при вирішенні дидактичних завдань: впровадження інноваційних освітніх технологій, підготовка і проведення відеоконференцій, проведення майстер-класів тощо.

Для сприяння використанню цифрового та онлайн-навчання в системі післядипломної освіти викладачів Міністерство освіти і науки прийняло «Положення про дистанційне навчання» у формальній та неформальній освіті. Прикладом такої форми навчання є портал Prometheus. Ця платформа пропонує відкриті дистанційні онлайн-курси (МООС), корисні для підвищення цифрової компетентності викладачів.

Як вважає Овчарук О., складовими цифрової компетентності є знання, вміння та ставлення. Зі знаннями вчена пов'язує те, що педагог професійного навчання повинен розуміти, як цифрові технології можуть підтримувати спілкування, творчість та інновації, та бути обізнаним із їх можливостями,

обмеженнями, наслідками та ризиками. Також педагог професійного навчання має розуміти загальні принципи, механізми та логіку, що лежать в основі цифрових технологій, і знати основні функції та умови використання різних пристроїв, програмного забезпечення та мереж. Педагог повинен критично підходити до обґрунтованості, достовірності і впливу інформації та даних, що надаються цифровими засобами, та бути обізнаним з правовими та етичними принципами, пов'язаними із взаємодією з цифровими технологіями [11; 12].

До навичок належить можливість використовувати цифрові технології для підтримки свого активного громадянства та соціального залучення, співпраці з іншими та творчості для досягнення особистих, соціальних та комерційних цілей. Навички охоплюють можливості використовувати, отримувати доступ, фільтрувати, оцінювати, створювати, програмувати та ділитися цифровим контентом. Педагог професійного навчання повинен мати можливість керувати інформацією та захищати її, контент та цифрові персональні дані, а також розпізнавати та ефективно взаємодіяти з програмним забезпеченням, пристроями, штучним інтелектом або роботами [11; 12].

На думку Овчарук О., зі ставленнями пов'язують взаємодію з цифровими технологіями та контентом, що вимагає рефлексивного та критичного, але водночас зацікавленого, відкритого та перспективного ставлення до еволюції технологій. Ставлення також пов'язані з етичними, безпечними та відповідальними підходами до використання цифрових інструментів [11; 12].

Мирошниченко О. запропонував таку структуру інформаційно-цифрової компетентності:

1) інформаційно-пошукова компетентність: динамічна комбінація знань, умінь, навичок викладача закладу вищої освіти, що забезпечує йому у професійній діяльності здатність до пошуку, розуміння, обробки, організації та архівування цифрової інформації, її критичного осмислення та створення навчальних матеріалів з використанням цифрового ресурсу;

2) онлайн-комунікативна компетентність: динамічна комбінація знань, умінь, навичок викладача закладу вищої освіти, що забезпечує йому у професійній діяльності здатність до онлайн-комунікації з колегами та студентами в різних формах, розширюючи можливості студентів та сприяючи формуванню їхньої цифрової компетентності;

3) безпеково-технічна компетентність: динамічна комбінація знань, умінь, навичок викладача закладу вищої освіти, що забезпечує йому здатність до безпечного використання комп'ютера, програмного забезпечення, навчальних комп'ютерних програм у професійній діяльності [8, 25].

Наливайко О. виділяє компоненти інформаційно-цифрової компетентності, а саме: дієвий (здатність інтерактивно застосовувати мову, символіку, тексти у цифровому просторі; здатність використовувати знання при роботі у цифровому просторі; здатність застосовувати інтерактивні та цифрові технології в професійному та особистому житті); знанневий (знати основи безпеки та відповідальності у процесі взаємодії у цифровому просторі; функціональні можливості цифрових технологій; знання про цифровий контент; особливості інформаційних потоків у своїй галузі) [9, 131].

Аналізуючи дослідження науковців з проблеми формування інформаційно-цифрової компетентності педагога, розуміємо, що необхідно звернути увагу на:

- здатність використовувати професійні знання для роботи у цифровому середовищі;
- оволодіння новинками функціональних можливостей цифрових технологій та використовувати їх на уроці;
- застосування інтерактивними та цифровими технологіями в освітньому середовищі;
- творче використання цифрових технологій;
- співпрацю з учнями та колегами за допомогою цифрових технологій;
- створення цифрового контенту;
- створення програм навчання, тренінгів, освітніх ресурсів;
- підготовку онлайн тестів, онлайн опитувань, онлайн бесід тощо.

Рівень сформованості цифрових компетентностей – це показник, що описує готовність педагога професійного навчання до активного застосування цифрових технологій в освітньому процесі [1, 8]. Високий (експерт) рівень характеризується вмінням застосовувати цифрові технології в повному обсязі (зокрема створювати цифровий продукт). Середній (інтегратор) – володіє знаннями про цифрові технології, але застосовує їх лише частково. Низький (початківець) – володіє знаннями про цифрові технології, але не вміє співвідносити компоненти знань з професійними завданнями [1, 8].

Для успішної реалізації процесу формування інформаційно-цифрової компетентності педагога професійного навчання в сучасному закладі освіти необхідно мати ефективне і динамічне інформаційно-освітнє середовище, яке забезпечить активну взаємодію між учасниками освітнього процесу. Впровадити використання достатньої кількості освітніх платформ (наприклад: Moodle, конференції Zoom, Google Meet тощо), які забезпечать відкритий зв'язок з учасниками освітнього процесу в будь-який час. Також надати можливість використовувати комунікаційні технології Viber, Telegram, WhatsApp для електронного голосування та опитування, проведення дистанційних консультацій. Під час проведення дистанційної форми навчання залучати сучасні цифрові технології, зокрема онлайн технології, які допомагають розвивати інформаційно-цифрову компетентність.

Необхідно систематизувати роботу зі створення цифрових контентів та забезпечити їх інтеграцію в освітні програми підготовки педагога професійного навчання.

Висновки. Аналіз та узагальнення досліджень з проблеми формування інформаційно-цифрової компетентності надає підстави стверджувати, що дієвим засобом її формування є впровадження цифрових технологій навчання в освітній процес, розробка презентацій і творчих проєктів, використання електронних освітніх ресурсів, онлайн інструментів з метою пошуку, логічного відбору, систематизації інформації тощо. Тому завдяки залученню в освітній процес сучасних інформаційно-комунікаційних механізмів можна створити необхідні, достатні умови для формування відповідної компетентності педагога професійного навчання.

Очевидно, що неможливо забезпечити якісну, ефективну взаємодію педагога й учня в освітньому просторі без використання інформаційно-цифрових технологій. Тому актуальним залишається процес продовження досліджень в площині формування інформаційно-цифрової компетентності педагога професійного навчання.

References

1. Гаврілова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 61. № 5. С. 1–14.
Navrilova, L. H., Topol'nyk, Ya. V. (2017). Tsyfrova kul'tura, tsyfrova hramotnist', tsyfrova kompetentnist' yak suchasni osvritni fenomeny [Digital culture, digital literacy, digital competence as modern educational phenomena]. *Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya – Information technologies and learning tools*. 5. 1–14.
2. Гуревич Р., Кадемія М., Опушко Н., Ільніцька Т., Плахотнюк Г. Роль цифрових технологій навчання в епоху цивілізаційних змін. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. Вип. 62. С. 28–38.
Hurevych, R., Kademiya, M., Opushko, N. P'nits'ka, T., Plakhotnyuk, H. (2021). Rol' tsyfrovyykh tekhnolohiy navchannya v epokhu tsyvilizatsiynyykh zmin [The role of digital learning technologies in the era of civilizational change]. *Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiyni metodyky navchannya v pidhotovtsifakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy – Modern information technologies and innovative teaching methods in the training of specialists: methodology, theory, experience, problems*. 62. 28–38.
3. Кадемія М. Ю., Косянчук М. С. Формування цифрової компетентності майбутніх учителів початкових класів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2021. Вип. 61. С. 13–19.
Kademiya, M. Yu., Kosyanchuk, M. S. (2021) Formuvannya tsyfrovoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv pochatkovyykh klasiv [Formation of digital competence of future primary school teachers]. *Suchasni informatsiyni tekhnolohiyi ta innovatsiyni metodyky navchannya v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiya, teoriya, dosvid, problemy – Modern Information Technologies and Innovative Teaching Methods in Training Specialists: Methodology, Theory, Experience, Problems*. 61. 13–19.
4. Клеба А. І. Інформаційно-цифрова компетентність майбутніх педагогів закладів вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Т. 2. № 68. С. 24–27.
Klyeba, A. I. (2020) Informatsiyno-tsyfrova kompetentnist' maybutnikh pedahohiv zakladiv vyshchoyi osvity [Information and digital competence of future teachers of higher education institutions]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii i zahal'noosvitniy shkolkakh – Pedagogy of Creative Personality Formation in Higher and Secondary Schools*. 68. 24–27.
5. Концепція розвитку цифрових компетентностей. *Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р.* URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>
Kontseptsiya rozvytku tsyfrovyykh kompetentnostey [Concept of development of digital competences]. *Approved by order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 3, 2021*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>
6. Краєвський В. В. Методологія педагогіки: минуле і сьогодення. *Педагогіка*. 2002. № 1. С. 3–10.
Krayevs'kyu, V. V. (2002). Metodolohiya pedahohiky: mynule i s'ohodennya [Methodology of Pedagogy: Past and Present] *Pedahohika – Pedagogy*. 1. 3–10.
7. Литвинова Н. В., Петрикей О. О., Гриценко Л. Г. Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх педагогів професійного навчання будівельного профілю в процесі виробничої практики. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2018. № 3 (89). С. 94–115.
Lytvynova, N. V., Petrykey, O. O., Hrytsenko, L. H. (2018). Pedahohichni umovy formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh pedahohiv profesiynoho navchannya budivel'noho profilyu v protsesi vyrobnychoyi praktyky [Pedagogical conditions for the formation of professional competence of future teachers of vocational training of construction profile in the process of industrial practice]. *Humanizatsiya navchal'no-vykhovnoho protsesu – Humanization of the educational process*. 3. 94–115.

8. Мирошниченко О. А. Зміст і структура цифрової компетентності майбутніх педагогів закладів вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Т. 3. № 70. С. 119–123.
Myroshnychenko, O. A. (2020). Zmist i struktura tsyfrovoyi kompetentnosti maybutnikh pedahohiv zakladiv vyshchoyi osvity [The content and structure of digital competence of future teachers of higher education institutions]. *Pedahohika formuvannya tvorchoyi osobystosti u vyshchii i zahal'noosvitniy shkolkakh – Pedagogy of Formation of Creative Personality in Higher and Secondary Schools*. 70. 119–123.
9. Наливайко О. О. Формування інформаційно-цифрової компетентності як результат професійної підготовки студентів класичних університетів. *Педагогічний альманах*. 2018. Вип. 40. С. 129–134.
Nalyvayko, O. O. (2018). Formuvannya informatsiyno-tyfrovoyi kompetentnosti yak rezul'tat profesiiynoyi pidhotovky studentiv klasychnykh universytetiv [Formation of information and digital competence as a result of professional training of students of classical universities]. *Pedahohichnyy al'manakh – Pedagogical Almanac*. 40. 129–134.
10. Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей у контексті євроінтеграційних процесів створення інформаційного освітнього простору. Київ: Атіка, 2014. 212 с.
Formuvannya informatsiyno-komunikatsiynykh kompetentnostey u konteksti yevrointehratsiynykh protsesiv stvorennya informatsiynoho osvith'oho prostoru [Formation of information and communication competencies in the context of European integration processes of creating an information educational space] (2014). Kyiv, Ukraine: Atika.
11. Овчарук О. В. Сучасні підходи до розвитку цифрової компетентності людини та цифрового громадянства в європейських країнах. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 2. № 76, С. 1–13.
Ovcharuk, O. V. (2020). Suchasni pidkhody do rozvytku tsyfrovoyi kompetentnosti lyudyny ta tsyfrovoho hromadyanstva v yevropeys'kykh krayinakh [Modern approaches to the development of human digital competence and digital citizenship in European countries]. *Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya – Information Technologies and Learning Tools*. 76. 1–13.
12. Опис рамки цифрової компетентності для громадян України. 2021. URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoyi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf (дата звернення 28.11.2023).
Opys ramky tsyfrovoyi kompetentnosti dlya hromadyan Ukrayiny [Description of the Digital Competence Framework for Ukrainian Citizens] (2021). Retrieved from: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoyi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf
13. Романовський О., Гриньова В., Жерновникова О., Штефан Л., Фазан В. Формування цифрової компетентності майбутніх учителів математики: констатувальний етап. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2018. Т. 65. №3. С. 184–200.
Romanovs'kyu, O., Hryn'ova, V., Zhernovnykova, O., Shtefan, L., Fazan, V. (2018). Formuvannya tsyfrovoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv matematyky: konstatuval'nyy etap [Formation of Digital Competence of Future Mathematics Teachers: Ascertaining Stage]. *Informatsiyni tekhnolohiyi i zasoby navchannya – Information technology and learning tools*. 3. 184–200.
14. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. *Освіта.ua*. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> (дата звернення 25.11.2023).
Stratehiya rozvytku vyshchoyi osvity v Ukrayini na 2021–2031 roky. [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021–2031] (2020). Retrieved from: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>
15. Цифровий порядок денний України 2020 (Digital Agenda for Ukraine 2020). URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/40009.pdf> (дата звернення 28.11.2023).
Tsyfrovyy poriyadok dennyy Ukrayiny 2020 (Digital Agenda for Ukraine 2020) Retrieved from: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/40009.pdf>
16. Huertas-Abril, C. A. (2020). Implementation of Cooperative Learning Strategies to Create 3D-Videos in EFL Teacher Training. In L. Makewa (Ed.), *Theoretical and Practical Approaches to Innovation in Higher Education*. Hershey, PA: IGI Global. 17–41[in English].

Vdovenko I.

ORCID 0000-0001-9047-7213

Doctor of Pedagogical Sciences,
Professor at the Department of Pedagogy,
Primary Education, Psychology and Management,
Nizhyn Mykola Gogol State University
(Nizhyn, Ukraine) E-mail: vis1968@ukr.net

Vdovenko O.

ORCID 0000-0001-7183-2072

PhD in Pedagogical Sciences,
Associate professor at the Department of Professional Education and Life Safety,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: vl1941@ukr.net

Vdovenko S.

ORCID 0000-0001-5222-5103

Student of the Educational and Scientific Institute of Professional
Education and Technologies,
T. H. Shevchenko National University «Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine) E-mail: vl1941@ukr.net

FEATURES OF THE INFORMATION AND DIGITAL COMPETENCE FORMATION OF A VOCATIONAL EDUCATION TEACHER

The purpose of the work is the professional training teachers' information and digital competence definition and theoretical justification in the process of professional training.

Methodology. The following research methods were used to achieve the goal: theoretical (study and analysis of psychological-pedagogical, official and regulatory documents; comparison and generalization of scientists' views on the problem) and empirical (observation of students' educational process).

Scientific novelty. The article specifies the essence of the concept of «information and digital competence». It is emphasized that the formation of information and digital competence of vocational education teachers provides the necessary skills and abilities for professional activity in a digital educational environment. It is also stated that information and digital competence is the ability of a professional education teacher to confidently, effectively, and safely choose and apply information and digital technologies when solving didactic tasks. It is emphasized that the digital competences formation level of a professional education teacher is an indicator that describes the readiness of the teacher to actively usage of digital technologies in the educational process.

Conclusions. Information and digital competence occupies a key place in the system of general competences of a professional education teacher. Digitization of education and the introduction of information technologies into the educational process involves improving the training of a vocational training specialist. The information and digital competence of a teacher of vocational training should be understood as a system of knowledge, abilities and skills regarding the use of information and digital technologies for communication with students, in pedagogical activities, and one's own professional development. Therefore, information and digital competence must be formed in the learning process thanks to the implementation of digital technologies, in particular online technologies, educational platforms, communication technologies, etc.

Key words: professional training teacher, information and digital competence, digitalization.

Стаття надійшла до редакції 12.12.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Ребенок В. М.**